

Verohallinto
PL 325
00052 VERO

LAUSUNTO

Valtiovarainministeriö/ Kunta- ja aluehallinto - osasto
PL 28
00230 VALTIONEUVOSTO

21.9.2012

Viite / Diaarinumero
VM091:00/2012
A55/00 00 01/2012

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Verohallinnon lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009, jäljempänä väestötietolaki) muuttamisesta.

Luonnoksessa ehdotetaan muutoksia lain siirtymäsäännökseen ja eräisiin väestötietojärjestelmän tietosisältöä sekä turvakieltoa koskeviin säännöksiin.

LAUSUNTO

Verohallinto kannattaa esitysluonnoksessa ehdotettavia muutoksia lukuun ottamatta turvakielton merkittävistä väestötietojärjestelmään toistaiseksi voimassa olevana.

Esitysluonnoksen mukaiset määräaikojen pidentäminen ja väestötietojärjestelmän tietosisällön muutokset ovat perusteltuja ja selkeyttävät väestötietolain soveltamista. Muutoksilla ei ole merkittäviä vaikutuksia verotuksen toimittamisen näkökulmasta eikä turvakieltoon ehdotettavia muutoksia lukuun ottamatta mainittavia taloudellisia vaikutuksia Verohallinnon osalta.

Verohallinto ehdottaa, että esityksen jatkovalmistelussa ja mahdollisen jatkun siirtymäajan aikana tehtävissä selvityksissä huomioitaisiin tässä lausunnossa esitetyt näkökohdat kuolinpesän asianhoitajatiedon ja turvakieltoa koskevien muutosten osalta.

Verohallinto on ollut vuodesta 2008 alkaen yksi viranomaisena. Esitysluonnoksessa on käytetty sanoja "Verohallinnon viranomaiset". Esityksessä voitaisiin tässä yhteydessä käyttää sanaa "Verohallinto".

Kuolinpesän asianhoitajatieto

Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetussa laissa säädetään Väestörekisterikeskuksen oikeudesta saada Verohallinnolta tieto kuolinpesän asianhoitajasta.

Verohallinto ja Väestörekisterikeskus ovat väestötietolain valmistelun ja lain voimassaoloajan selvittäneet kuolinpesän asianhoitajatiedon tallettamista ja tietopalvelua koskevia asioita. Väestörekisterikeskuksen mukaan tieto voitaisiin rekisteröidä mutta heidän tarjoaman tietopalvelun laatuvaatimusten täytyminen edellyttää, että asianhoitajat olisi yksilöity tunnistetiedolla. Yhteystiedot olisivat näin ylläpidettävissä ja mahdollisten turvakiellossa olevien asianhoitajien suoja voitaisiin varmistaa. Väestörekisterikeskus rekisteröisi kuitenkin vain henkilötunnuksen mutta ei asiamiehen yritys- ja yhteisötunnusta (y-tunnus).

Verohallinto on jo väestötietolain valmisteluvaiheessa todennut, ettei asiamiehen tunnistetieto ole tarpeellinen verotuksen toimittamisessa vaan tarpeellisia ovat vain asiakkaan tai asiamiehen ilmoittamat yhteystiedot. Henkilötietolain (523/1999) mukaisesti Verohallinto saa käsitellä vain verotuksen toimittamisen kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Voimassa oleva lainsäädäntö ei anna Verohallinnolle oikeutta kerätä henkilötunnuksia väestötietojärjestelmään tallettavaksi.

Asianhoitajatieto on Verohallinnossa asiakkaan ns. prosessiosoite. Asiamiehestä ja avustajasta säädetään yleisesti hallintolain (434/2003) 12 §:ssä. Laissa ei ole tarkempia määräyksiä asiamiestä koskevien tietojen ylläpitovastuista. Verohallinto on tulkinnut lakia siten, että asiakkaan/asiamiehen velvollisuutena on ilmoittaa muutoksista itse eikä Verohallinto päivitä tietoa oma-aloitteisesti. Erityislaeissa asiamies -tiedosta on säädetty esimerkiksi oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 5 luvun 2 ja 10 §:ssä ja hallintolainkäyttölain (586/1996) 24 §:ssä sekä maakaaren (540/1995) 6 luvun 1 §:ssä. Näiden säännösten perusteella ei käsitellä asiamiehen henkilö-/y-tunnusta. Asiamiehen henkilötunnuksesta säädetään ulosottoakaaren (705/2007) 3 luvun 2 §:ssä. Lain mukaan ulosottohakemuksessa on ilmoitettava asiamiehen nimi ja osoite sekä henkilötunnus. Henkilötunnus tulee ilmoittaa kuitenkin vain, jos asiamiehellä on oikeus nostaa varoja hakijan puolesta. Ulosottoasian osalta on näin ollen säädetty nimenomainen peruste käsitellä henkilötunnusta laissa rajattua tarkoitusta varten.

Kuolinpesän asianhoitajatiedon tarvetta ja merkitystä väestörekisteritietona on arvioitu edellisen kerran väestötietolain kokonaisuudistuksen valmistelun yhteydessä. Yhteiskunnan tietohuollon näkökulmasta Valtiovarainministeriö, Verohallinto ja väestötietoviranomaiset ovat selvittäneet myös perunkirjan perukirjojen käsittelyn tarkoituksenmukaista järjestämistä Valtiovarainministeriö asettamassa työryhmässä vuonna 2009 (http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/04_hallinnon_kehittaminen/20100624Peruki/PERUKIRJA_NETTI.pdf).

Verohallinto säilyttää perukirjan pysyvästi salassa pidettävänä verotusasiakirjana. Perukirja voidaan luovuttaa vain, jos pyytäjällä on laissa säädetty oikeus saada salassa pidettäviä verotustietoja.

Kuolinpesän asianhoitajatieto on tarpeen esimerkiksi erilaisissa ympäristöoikeudellisissa kuulemistilanteissa, joissa pitää saada yhteys kuolinpesään. Ympäristöoikeudellisissa toimenpiteissä on usein tarpeen käsitellä myös perukirjaa. Perukirjan niin sanottu oikeudellinen osa sisältää tietoja myös osakkaista ja näiden tietojen perusteella on mahdollisuus olla yhteydessä kuolinpesään. Voimassa oleva lainsäädäntö ei oikeuta Maanmittauslaitosta tai muita viranomaisia, jotka suorittavat ympäristöoikeudellisia toimenpiteitä, saamaan perukirjoja tai kuolinpesän asianhoitajan yhteystietoja tietojen suoraan Verohallinnolta.

Verohallinnon käsityksen mukaisesti perunkirja on tarpeen usein samoille viranomaisille ja yksityisille tahoille, jota käyttäisivät kuolinpesän asianhoitajatietoa väestötietojärjestelmästä. Yhteiskunnan tietohuollon näkökulmasta kuolinpesään liittyviä asiakirjoja ja tietoja tulisikin tarkastella kokonaisuutena niiden käyttötarpeen kannalta.

Kuolinpesän asianhoitajatiedon tallettamisella väestötietojärjestelmään, sellaisina kuin ne nyt on merkitty Verohallinnon tietojärjestelmään, ei ole Verohallinnolle merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Jos kuitenkin Verohallinnon velvoitteena olisi kerätä kuolinpesän asiamiesten henkilötunnuksia väestötietojärjestelmää varten, olisivat tietojärjestelmäkustannukset taloudelliset arviolta 60 - 90 henkilötyöpäivää. Tietojärjestelmämuutosten osalta on huomioitava myös Verohallinnossa käynnissä oleva tietojärjestelmien uudistamishanke, jonka arvioidaan kestävän vuoteen 2018 saakka. Hankkeen aikana nykyisiin tietojärjestelmiin ei pääsääntöisesti tehdä muutoksia.

Tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden kannalta merkittäviä vaikutuksia sekä Verohallinnolle että muille viranomaisille saataisiin perukirjan tietopalvelun kehittämisellä. Kehittämistoimista riippuen Verohallinnossa vaikutukset voisivat olla arviolta 10 henkilötyövuotta.

Verohallinto ehdottaa, että mahdollisen siirtymäajan jatkon aikana arviotaisiin yhteistyössä Valtiovarainministeriön, Verohallinnon ja väestötietoviranomaisten sekä tiedon tarvitsijoiden kanssa mikä olisi tarkoituksenmukaisin tapa järjestää perukirjojen ja kuolinpesän asiamiehen yhteystiedon tietopalvelu. Selkeintä olisi ratkaisu, jossa asiakas antaa tiedot vain kertaalleen ja ne on talletettu yhteen paikkaan, jossa tiedot olisivat sähköisessä muodossa sekä viranomaisten että yksityisten saatavissa määritellyjä käyttötarpeita varten.

Turvakiellon merkitseminen väestötietojärjestelmään toistaiseksi voimassa olevana

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että turvakielto voitaisiin erityisistä perusteista tallettaa väestötietojärjestelmään myös toistaiseksi voimassa olevana. Ehdotuksen taustalla on Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu (1755/4/10), jossa turvakieltoa koskevaa sääntelyä ehdotettiin täsmennettäväksi.

Verohallinnon näkemyksen mukaisesti toistaiseksi voimassa oleva turvakielto voi aiheuttaa haasteita sekä asiakkaalle että viranomaiselle. Turva-

kielto hankaloittaa asiakkaan viranomaisasiointia huolimatta siitä, että viranomainen pyrkii varmistamaan asioinnin joustavuuden. Viranomaisella turvakieltoon liittyvät menettely aiheuttavat kustannuksia. Tarkoituksenmukaista ei ole pitää turvakieltoa voimassa enää sen jälkeen kun suojan tarve on päättynyt esimerkiksi ammatin vaihtuessa. Toistaiseksi voimassa olevana turvakielto saattaa jäädä voimaan, vaikkei henkilöllä olisi enää tarvetta tälle suojalle.

Verohallinto ehdottaa, että toistaiseksi voimassa olevan turvakiellon sijasta arvioitaisiin, olisiko turvakiellon suoja mahdollista kehittää muutoin. Turvakielto voitaisiin esimerkiksi harkinnanvaraisesti tallettaa ensivaiheessa pidemmäksi ajaksi, esimerkiksi 10 vuodeksi. Jos kuitenkin turvakiellon katsotaan tarpeelliseksi tallettaa harkinnanvaraisesti toistaiseksi voimassa olevana, tulisi Maistraatilla olla velvollisuus tiedustella määräajoin suojan tarvetta. Tämä voisi sisältyä esitysluonnoksessa ehdotettuun tiedonantovelvollisuuteen.

Verohallinto saa väestötietojärjestelmästä tiedon talletetusta turvakiellosta. Ehdotuksen mukaisen toistaiseksi voimassa olevan turvakiellon taloudelliset vaikutukset Verohallinnolle olisivat arviolta n. 20 henkilötyöpäivää.

pääjohtajan estyneenä ollessa,
ylivohtaja

Pekka Ruuhonen

ylitarkastaja

Taito von Konow